

Magda Stan

# PRIMUL MEU ATLAS

## istoric

Salut!

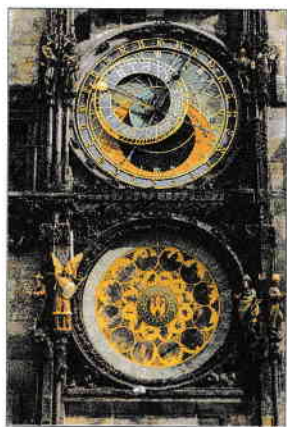
Noi suntem Maria, Andrei și Vlad.

Te invităm să descoperi împreună cu noi acest atlas.  
Pe măsură ce îl vei parcurge, te vei putea orienta ușor  
în spațiu și în timp cu ajutorul hărților, al imaginilor  
și al informațiilor. Vei descoperi că, pentru a cunoaște  
lumea în care trăiești, este important să înțelegi trecutul  
familiei și al țării tale, dar și pe cel al altor popoare!  
Să pornim la drum!



# Trecut și prezent.

## Timpul și spațiul în istorie



Ceas (orologiu) astronomic  
(Praga, Republica Cehă).



### Date-cheie

**Anul 1** – anul nașterii  
 lui Iisus Hristos.  
 Începutul erei creștine.

### Cum se măsoară timpul în istorie?

- Încă de la începuturile istoriei, înaintașii noștri au căutat să măsoare și să înțeleagă trecerea timpului.
- Unitățile timpului istoric sunt **ziua**, **luna**, **anul**, deceniul (10 ani), **secolul** (sau veacul, 100 de ani) și **mileniul** (1000 de ani).
- Întregul timp istoric se împarte în două mari **ere**. **Era înainte de Hristos** (prescurtat: î.Hr.) cuprinde faptele întâmplăte până la anul nașterii lui Iisus Hristos, considerat anul 1. Istoricii datează evenimentele acestei ere în ordine descrescătoare. De la anul 1, până în zilele noastre, se desfășoară **era după Hristos** (prescurtat: d.Hr.) sau era creștină.

### Ce sunt hărțile istorice?

- Spațiul istoric reprezintă un teritoriu, mai întins sau mai restrâns, pe care se desfășoară evenimente din viața oamenilor.
- Hărțile istorice prezintă aspecte ale **evoluției** oamenilor: teritorii ocupate de diferite țări sau popoare, schimbări petrecute în timp în anumite zone, localizarea unor comunități, orașe, bătălii etc.

### Atunci și acum

Timpul istoric se împarte în perioade mari de timp numite **epoci**. Prima dintre ele este **Preistoria**, iar cea în care ne aflăm astăzi se numește **Epoca Contemporană**. **Axa cronologică** sau **axa timpului** ne ajută să înțelegem mai bine istoria.



### Să știi mai mult!

Un mileniu numără 10 secole. De regulă, secolele se notează cu cifre romane. Secolul I cuprinde anii de la 1 la 100. Secolul al XI-lea se încadrează între anii 1001 și 1100. Azi suntem în secolul XXI. Acesta a început în anul 2001 și va dura până în anul 2100. Tabelul alăturat îți arată cum poți afla în ce secol se încadrează un anumit an.

#### Exemplu

Anul **1475** face parte din secolul al XV-lea pentru că:

1	4	7	5
Mileniu	Secole	Decenii	Ani

14 secole (10 + 4) + 75 de ani (din secolul în curs) ⇒ 15 secole (secolul al XV-lea)



## Spațiul românesc în cursul istoriei



1. Teritoriul locuit de strămoșii noștri, dacii, în Epoca Antică (secolul I î.Hr.)



2. Țările Române în Epoca Medievală (secolul al XIV-lea)



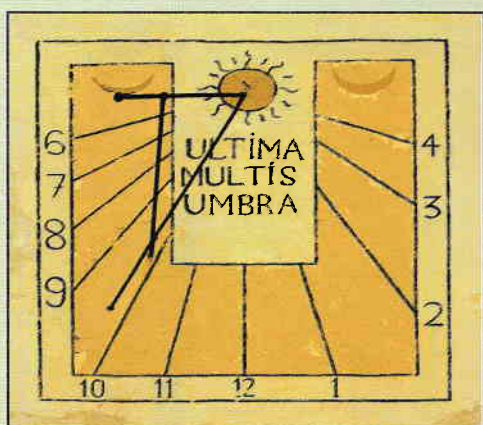
3. România în Epoca Modernă (anul 1859)



4. România în Epoca Contemporană (secolul XXI)

Hărțile istorice de mai sus prezintă schimbări care au avut loc pe parcursul timpului în ceea ce privește teritoriul României de azi.

### Mărturii istorice



Ceas solar (Spania)

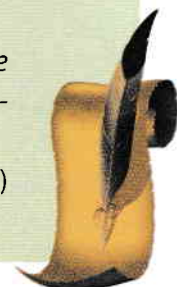
### Ce este istoria?

*Istoria nu ne poate spune cum va fi viitorul, dar, pentru că ne ajută să cunoaștem evoluția omenirii, ne ajută să ne pregătim pentru el.*

(Robert Penn Warren)

*Istoria este o analiză a trecutului cu scopul de a înțelege prezentul și de a ne călăuzi comportamentul în viitor.*

(Sidney E. Mead)



## Surse istorice



Herodot, un scriitor antic grec, a scris prima carte de istorie.

### Ce sunt sursele istorice?

- **Sursele istorice** (sau izvoarele istoriei) ne ajută să cunoaștem și să înțelegem trecutul. Ele ne oferă informații despre timpuri îndepărtate sau mai recente.
- Sursele istorice pot fi scrise sau nescrise – ruine ale unor așezări, arme, podoabe, unelte, documente diverse, fotografii, filme etc.
- Sursele istorice sunt păstrate în muzee, arhive sau biblioteci.

### Cu ce se ocupă cartografii?

- Hărțile realizate în cursul istoriei sunt **surse istorice cartografice**.
- Cartografii cercetează hărțile istorice vechi, iar pe baza informațiilor istorice și geografice realizează hărți necesare cunoașterii trecutului și prezentului.

### Atunci și acum

Munca **arheologilor** este foarte importantă. Ei cercetează urmele trecutului aflate în pământ, pentru a cunoaște mai bine istoria. Locul unde aceștia își desfășoară activitatea se numește șantier (sit) arheologic.

*Șantier arheologic (Grecia)*



### Date-cheie

**Sec. VI î.Hr.** – Savantul grec Anaximandros realizează prima hartă a lumii.

**Sec. V î.Hr.** – Herodot scrie prima carte de istorie, numită *Istoriei*.

### Să știi mai mult!

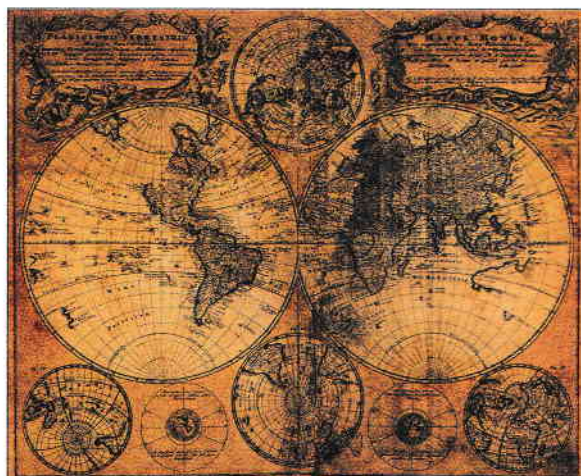
Citește relatarea scrisă de Phillippe Avril, un călător care a vizitat Moldova în secolul al XVII-lea!

*Moldova este una din țările cele mai frumoase și mai fermecătoare din Europa. Aici vezi câmpii întinse, udate de mai multe râuri, dintre care cel mai însemnat este Moldova. Și în adevăr toate aceste ape transformă țara într-o regiune foarte roditoare, care este una dintre cele mai mănoase și mai bogate din Europa.*

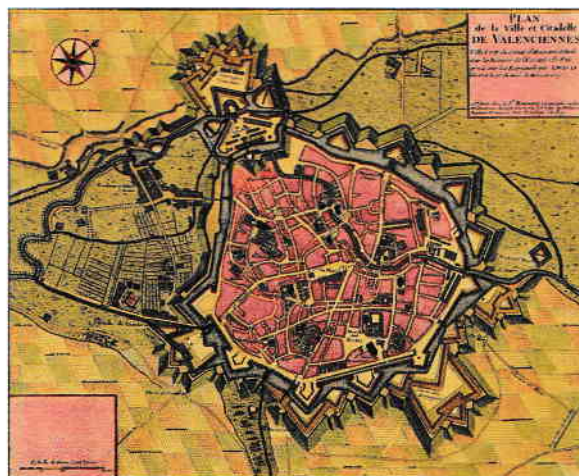




## Tipuri de hărți istorice



1. Planiglob din anul 1746



2. Hartă locală. Orașul Valenciennes (Franța) în secolul al XVII-lea



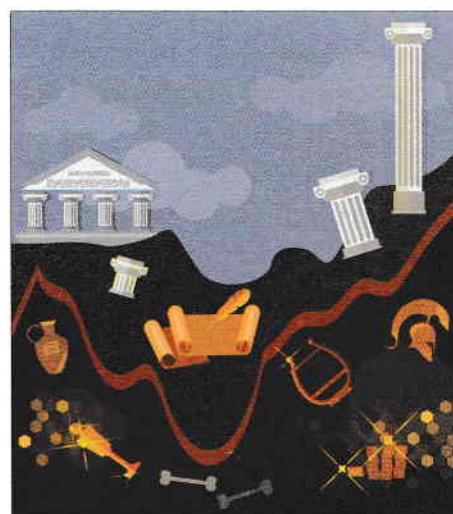
3. Europa de azi, hartă politică



4. Reconstituirea unei bătălii (model)



5. România, azi



Hărțile istorice sunt, de obicei, specializate, pentru că prezintă anumite aspecte: cele politice arată teritoriile diferitelor țări, cele locale descriu schimbările produse pe un spațiu mai restrâns (un sat, un oraș), cele militare ne ajută să înțelegem cum s-a desfășurat o bătălie sau un război etc.

# Comunitatea locală și națională



*Ceramică tradițională  
din România*



## Date-cheie

Sec. XVIII-XIX –  
perioada formării  
națiunii române.  
1918 – constituirea  
statului național unitar  
român.

### Ce este o comunitate locală?

- Toți locuitorii unei așezări umane formează o **comunitate locală**. Aceasta poate fi o **comunitate rurală** (un sat, o comună) sau o **comunitate urbană** (un oraș).
- Comunitățile, rurale sau urbane, au fiecare o istorie a lor: au fost întemeiate cândva, s-au dezvoltat, își prețuiesc înaintașii.
- Membrii unei comunități locale s-au născut sau locuiesc cu toții în aceeași localitate. Între ei se realizează legături de rudenie, de vecinătate, de colaborare sau de competiție.

### Ce este comunitatea națională?

- În Evul Mediu și Epoca Modernă, popoarele au format **națiuni** sau **comunități naționale**.
- Comunitatea națională corespunde, de regulă, teritoriului unui stat, iar locuitorii acestuia sunt cetățenii statului respectiv.
- Națiunea română s-a format în Epoca Modernă. În anul 1918, prin unirea tuturor provinciilor locuite de români, s-a constituit statul național unitar român.

## Atunci și acum

Pe teritoriul unei țări pot trăi și locuitori care au altă limbă maternă și o altă origine decât restul populației. Aceștia formează o **minoritate națională** sau **etică**.

Împreună cu românii, pe teritoriul țării noastre trăiesc mai multe minorități naționale: maghiară, germană, sârbă, bulgară, turcă, tătară, romă și altele.

În statul român, toți cetățenii, indiferent de etnia căreia îi aparțin, au drepturi și îndatoriri egale.

*Festival folcloric multicultural, Cluj-Napoca*



## Să știi mai mult!



*Drapelul României. Culoarele și ordinea acestora au fost stabilite în Epoca Modernă.*

De-a lungul istoriei, popoarele și-au format propriile state sau țări. Așa s-a ajuns ca, astăzi, să existe aproape 200 de state pe Pământ. Ele sunt de mărimi diferite. Statele au teritorii mărginite de granițe sau frontiere. Fiecare stat are propria istorie, obiceiuri, credințe, tradiții și cultură specifice. Statele au însemne proprii: drapel, imn național și stemă.



## Locuri istorice din comunitate

**Piaţa Unirii (Oradea)**

**Biserica Trei Ierarhi (Iaşi)**

**Cetatea Alba Iulia**

**Mausoleul eroilor (Soveja)**

**Ruinele romane de la Arutela (jud. Vâlcea)**

**Piaţa Sfatului (Braşov)**

**Arcul de Triumf (Bucureşti)**

**Ruinele oraşului antic Tomis (Constanţa)**

Monumentele închinat eroilor, cetăţile, castelele, bisericile vechi, ruinele aşezărilor antice sunt locuri pe care comunităţile le păstrează cu grijă, pentru că ele contribuie la cunoaşterea istoriei. Imaginile de mai sus ilustrează locuri cu importanţă istorică din România.

### Mărturii istorice

#### Poporul român

*Din streăşina munţilor ce-nalţă marginea ţării de la Severin până la Dorohoi, râuri frumoase, dătătoare de viaţă, şi nenumărate pâraie se despletesc, în cărări de argint, peste-ntinsele şesuri ale Munteniei şi printre dealurile blânde ale Moldovei. (...) Dar ceea ce se ridică mai luminos şi mai sfânt în mijlocul amintirilor mele, podoaba*

*cea mai aleasă şi mai mândră-ntre podoabele ţării, este poporul român. În sufletu-i larg, nespuse de diuos, am găsit izvorul curat al frumoaselor lui cântece şi înţelesul istoric al trăinicieii şi stăruinţei noastre pe acest pământ.*

(după Alexandru Vlahuţă,  
 România pitorească)

